

Sygn. I C 240/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR del. Mariola Basińska

Protokolant: sekr. sądowy Karolina Żerdzińska-Wydmuch

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2017 r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w C.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w C. na rzecz powoda A. K. kwotę (...) (dziesięć tysięcy osiemset dziewiętnaście) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości 7% rocznie stanowiącymi sumę stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych i z dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie ich późniejszej zmiany, liczonymi od 2 maja 2017 roku do dnia zapłaty;
2. w pozostałej części powództwo oddala;
3. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w C. na rzecz powoda A. K. kwotę 1994,40 złotych tytułem kosztów procesu po ich stosunkowym rozdzieleniu.

IC 240/17

UZASADNIENIE

Powód A. K. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w C. o zapłatę kwot:

- 10.819 zł z ustawowymi odsetkami od 13.11.2013r.,
- 541 zł tytułem opłaty od pozwu wniesionego do Sądu Rejonowego w C. XII C (...)
- 541 zł tytułem opłaty od apelacji wniesionej do Sądu Okręgowego w C. VI Ca (...),
- 3600 zł jako wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w postępowaniu przed Sądem I i II instancji w sprawach: XII C (...) i VI Ca (...)

z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu tj. od 28.03.2017r.,

a także o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że Sąd Rejonowy w C. w sprawie XII C (...) oddalił jego powództwo przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., który to wyrok utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w C. w

sprawie VI Ca (...). Sąd Najwyższy wyrokiem z 25.08.2016r. w sprawie V CNP (...) stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w C.w sprawie VI (...)

Powód dodał, że Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że doszło do niewłaściwego wykonania usługi turystycznej przez biuro podróży (...), a postanowienia umowy przerzucające na powoda odpowiedzialność za szkodę z tego tytułu są niedozwolonymi postanowieniami umownymi przez to niewiążące klienta. Powołując się na Dyrektywę Rady 93/13/EWG z dnia 05.04.1993r. w sprawie międzynarodowych przepisów o ochronie konsumentów, powód wskazał, że stosowanie krajowych i międzynarodowych przepisów o ochronie konsumentów ma charakter bezwzględny, odbywa się niezależnie od podnoszonych przez konsumentów zarzutów, które to stanowisko zostało potwierdzone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 30.05.2013r. w sprawie C-397/11, a w prawie polskim ochronę interesów konsumentów zapewnia art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. i art. 385⁽³⁾ pkt 2 k.c. Powód dodał, że biuro turystyczne nie wywiązało się z obowiązków nałożonych na niego przez art. 13 ust. 3 i 4 ustawy o usługach turystycznych. Powód wskazał, że pkt 4.1 Warunków imprez turystycznych i warunków płatności, stanowiących załącznik do zawartej pomiędzy powodem a biurem podróży, umowy oraz informacja o potrzebie potwierdzenia godzin wylotu zawarta w umowie naruszają art. 385⁽³⁾ pkt 2, 19 i 21 k.c. oraz art. 13 ust. 3 pkt 3 i 4, art. 13 ust. 4, art. 14 ust. 2 pkt 4a ustawy o usługach turystycznych. Ponadto strona powodowa powołała orzeczenia, w których Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienia umowne dotyczące braku odpowiedzialności biura turystycznego za zmianę godzin wylotu oraz nałożenia na konsumenta obowiązku sprawdzenia godzin wylotu. Dalej powód stwierdził, że tego rodzaju praktyki w kształtowaniu przez biura podróży umów z konsumentami były przedmiotem decyzji z 19.10.2007r. nr DDK19/2007 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który stwierdził, że praktyka taka stanowi naruszenie zbiorowych interesów konsumentów wskazanych w art. 24 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powód wskazał, że szkoda powstała na skutek zaniedbań biura podróży (...) – organizatora przelotu powoda i jego rodziny - przez co powód nie mógł wrócić z Turcji do Polski i powrót do Polski musiał dla siebie i rodziny zorganizować sam. Dochodzona kwota 10.819 zł to równowartość: 2573,21 euro za 4 bilety lotnicze z Turcji do W. i 175 euro za przejazd busem 4 osób z W. do Polski. Pozostałe kwoty dochodzone pozwem to koszty procesu poniesione w sprawach XII C (...) i VI Ca (...). Powód podniósł, że wysokość kosztów przelotu dokumentują bilety lotnicze, nie ma natomiast biletów za przejazd autokarem, ale faktu tego biuro podróży nie kwestionowało w postępowaniu sądowym, a ponadto jest to standardowa wartość kosztów podróży przyjmowanych przez przewoźników na trasie z Wiednia do Polski, ponadto wysokość tych kosztów powód określił już w piśmie z 24.10.2013r. skierowanym do biura podróży. Dla potwierdzenia zasadności żądania zwrotu kosztów procesu poniesionych w sprawach XII C (...) i VI Ca (...) powód powołał orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29.04.2015r. w sprawie V CSK 453/14, i stwierdzenie Sądu Najwyższego, że „tylko w takim zakresie, w jakim jest dowiedzione poniesienie przez stronę, na rzecz której jest orzeczona przez Sąd Najwyższy niezgodność prawomocnego orzeczenia sądowego z prawem (art. 424⁽¹⁾ § 1 424⁽¹¹⁾ § 2 KPC) koniecznych kosztów postępowania, zwłaszcza opłat sądowych, których zwrot w całości w części od drugiej strony postępowania byłby oczywisty, gdyby nie zostało wydane orzeczenie niezgodne z prawem, strona może się domagać ich uznania za składnik odszkodowania należnego od Skarbu Państwa”. Powód podniósł, że koszty sądowe wynikają z akt sądowych, a wynagrodzenie pełnomocnika procesowego stanowi stawkę minimalną określoną § 6 pkt 5 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego urzędu.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa z zasądzeniem kosztów procesu.

Pozwany zaprzeczył wszystkim twierdzeniom strony powodowej, poza wyraźnie przyznanymi. Pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady i wysokości podnosząc, że samo stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przesądza o odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, gdyż winny być spełnione wszystkie przesłanki przewidziane w art. 417¹ k.c. Pozwany zarzucił, że powód nie wykazał szkody, jej rozmiaru ani związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zdarzeniem wywołującym szkodę, nie przedstawił dowodów potwierdzających, iż w związku z wydanym wyrokiem Sądu Okręgowego w sprawie sygn. akt VI Ca (...) poniósł szkodę

i że wyniosła ona właśnie kwotę dochodzoną pozwem. Strona pozwana zarzuciła, powołując się na wyroki Sądu Najwyższego, że koszty procesy, jakimi strona została obciążona, ani te, jakich nie uzyskała w postępowaniu, co do którego stwierdzono niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stanowią szkody w rozumieniu art. 424¹ k.p.c.

Pozwany, powołując się na pkt. 9.1. Warunków imprez turystycznych i warunkach płatności (dalej: Warunki imprez) wskazał, że powód miał możliwość darmowego powrotu z A. do K., w tym celu winien skontaktować się przedstawicielem biura podróży, czego nie uczynił. Gdyby powód skontaktował się z tym przedstawicielem szkoda w ogóle by nie powstała. Pozwany twierdził, że przyczyną lotu powoda do W. była chęć zwiedzenia tego miasta.

Według pozwanego zachodzą okoliczności wyłączające odpowiedzialność biura podróży wymienione w art. 11 b ust. 2 ustawy o usługach turystycznych, zgodnie z którym odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną klientowi wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o świadczenie usług turystycznych może być ograniczona tylko wówczas, gdy określa to umowa międzynarodowa, której stroną jest Rzeczypospolita Polska. Ograniczenia i wyłączenia odpowiedzialności wynikające z umów międzynarodowych mają pierwszeństwo przed ustawami. W pkt. 10.1. Warunków imprez wskazano, że odpowiedzialność organizatora za szkodę wyrządzoną klientowi wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest ograniczona, w szczególności przez:

- 1) Konwencję o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, podpisaną w W. dniu 12.10.1929 r. (Dz.U. 1933 nr 8, poz. 49) wraz z:
- 2) Konwencją z dnia 18.09.1961r. uzupełniającą Konwencję W., o ujednoczeniu niektórych prawideł dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego wykonywanego przez osobę inną niż przewoźnik umowny, sporządzoną w J. dnia 18.09.1961r. (DZU. z 1965r., nr 25, poz. 167)
- 3) Konwencję m. o ujednoczeniu niektórych prawideł dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego z dnia 28.05.1999r. (Dz.U. 2007 nr 37, poz. 235) którą we Wspólnocie Europejskiej wdraża:
- 4) Rozporządzenie Rady (WE) nr 2027/97 z dnia 9.10.1997 r. w sprawie odpowiedzialności przewoźnika lotniczego z tytułu wypadków lotniczych (Dz.Urz.U.E.L nr 285, str. 1).

Zgodnie z art. 20 ust. 1 konwencji w. „Przewoźący nie jest odpowiedzialny, jeżeli dowiedzie, że on i osoby za niego działające przedsięwzięli wszystkie potrzebne środki dla uniknięcia szkody lub że niemożliwym było dla nich te środki przedsięwziąć”.

Powód nie zadzwonił do biura podróży, aby potwierdzić godzinę wylotu pomimo przedsięwzięcia przez biuro środków informacyjnych w postaci wyraźnego, powtarzanego wielokrotnie na umowie i w Warunkach imprez zastrzeżenia dotyczącego konieczności potwierdzenia godzin przelotu. Międzynarodowy transport lotniczy wymaga od przewoźnika zwiększonych środków ostrożności, co przekłada się również na konieczność ponoszenia przez pasażera powinności związanych z upewnieniem się, czy samolot wylatuje o czasie. Twierdzenia powoda, że ograniczył się do sprawdzenia na stronie internetowej (...) są niemożliwe do weryfikacji pod kątem prawdziwości i jawią się jako podnoszone wyłącznie na potrzeby procesu. Szkoda była także możliwa do uniknięcia, gdyby powód powiadomił przedstawiciela biura podróży o spóźnieniu i skorzystał z transportu zastępczego, lub odstąpił od umowy. Biuro podróży zapewniało usługi zastępcze, a więc podejmowało środki, dzięki którym uniknięto by szkody. W rezultacie, zdaniem pozwanego, pomimo wydania niezgodnego z prawem orzeczenia powód w ogóle nie poniósł szkody, ponieważ gdyby Sąd należycie ocenił roszczenie powoda i z urzędu zbadał istnienie w sprawie klauzul abuzywnych, to i tak nie stwierdziłby odpowiedzialności biura (...) i nie zasądził powodowi dochodzonej od biura podróży kwoty. Orzeczenie Sądu II instancji zostało uznane za niezgodne z prawem z przyczyn formalnych – brak zbadania z urzędu kwestii klauzul abuzywnych. Stąd pozwany wyprowadził wniosek, że powód nie poniósł szkody i nie istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy uszczerbkiem, a wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem. Pozwany wskazał, że postępowanie powoda, nieinteresującego się ustaleniem kiedy dokładnie ma lot powrotny, kontrastuje z twierdzeniem powoda z pisma do biura podróży z dnia 24.10.2013 r., że obowiązki zawodowe w

Polsce stanowiły dodatkowy problem. Zdaniem pozwanego, skoro obowiązki zawodowe wiązały się z potrzebą punktualnego powrotu, to racjonalnym zachowaniem jest niepotwierdzenie godziny odlotu samolotu powrotnego. Powód nie powinien oczekiwać na potwierdzenie godziny odlotu samolotu przez biuro podróży, lecz winien, zgodnie z umową, sam potwierdzić telefonicznie tę godzinę. Skoro powód oczekiwał potwierdzenia godziny odlotu przez biuro podróży, to brak takiego potwierdzenia nie stanowi o potwierdzeniu godziny wylotu. Według pozwanego twierdzenia powoda o potwierdzeniu przez biuro podróży godziny wylotu z Polski do Turcji nie jest wykazane. Nie zostało też wykazane sprawdzenie przez powoda godzin odlotu samolotu do Polski na stronie internetowej, ani powiadomienie przez powoda biura o spóźnieniu się na samolot i zwrócenie się do przedstawiciela biura o pomoc. Zdaniem pozwanego, skoro powód nie znalazł żadnej informacji o zmianie godzin wylotu do Polski, to winien skorzystać z innego sposobu potwierdzenia tej godziny. Pozwany ocenił zachowanie powoda jako niedbalstwo wyłączające w całości odpowiedzialność przewoźnika, zgodnie z art. 20 konwencji montrealskiej, w następstwie czego wyłączeniu podlega odpowiedzialność biura (...), a w dalszej kolejności odpowiedzialność pozwanego. Mając na względzie brak odpowiedzialności przewoźnika i ocenę jego odpowiedzialności w oparciu o akt prawny wyższego rzędu niż ustawa, powództwo przeciwko biur podróży byłoby oddalone.

Pozwany podniósł, że zgodnie z art. 11b ust. 3 ustawy o usługach turystycznych organizator turystyki może w umowach z klientami ograniczyć odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług w czasie imprezy turystycznej do dwukrotności ceny imprezy turystycznej względem każdego klienta i takie ograniczenie znajduje się w pkt 10.3 Warunków imprez, dlatego, zdaniem pozwanego, żądanie powoda nie może być wyższe niż 9692 zł, gdyż powód nie mógł więcej domagać się od biura podróży.

Pozwany zarzucił, że biuro podróży wywiązało się z obowiązków, które nakłada na niego art. 13 ustawy o usługach turystycznych, mianowicie udzieliło powodowi informacji dotyczących planowanego czasu przejazdu oraz połączeń komunikacyjnych, wskazując przy tym na brak możliwości pewnego, dokładnego ustalenia czasu odlotu, a ponadto powód nie informując biuro o spóźnieniu się na samolot, nie dał możliwości zorganizowania dla niego transportu zastępczego. W związku z tym pozwany uważa, że powód przyczynił się w 100% do powstania szkody.

Powołując się na art. 16b ust. 1 ustawy o usługach turystycznych i pkt 9.1 Warunków imprez pozwany twierdził, że powód nie wykonał obowiązków wymienionych w tych przepisach i nie zgłosił niewykonania lub nienależytego wykonania usługi lokalnemu przedstawicielowi organizatora.

Pozwany nie zgodził się z abuzywnością postanowień umownych, o czym mowa w art. 385³ pkt 2, 19 i 21 k.c., bo wskazane przez powoda postanowienia umowne nie regulują bezpośrednio odpowiedzialności, zmiana godziny odlotu zależała od przewoźnika oraz od innych czynników np.: warunków atmosferycznych, potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa pasażerom w niestabilnym politycznie regionie, potwierdzenie godziny wylotu przez konsumenta nie jest nadmiernie uciążliwą formalnością.

Pozwany twierdził, że w większości wskazane przez stronę powodową niedozwolone postanowienia umowne nie dotyczą wyłączenia odpowiedzialności biura podróży i dlatego nie mają zastosowania w niniejszej sprawie. Gdy chodzi o klauzulę wpisaną do rejestru pod pozycją 4289, a która pojawia się w umowie zawartej z powodem, to według pozwanego, postanowienia tego nie można traktować jako niedozwolonego, ponieważ kwestię odpowiedzialności regulują przepisy prawa międzynarodowego. Pozwany wskazał, że cytowane przez powoda pozycje w rejestrze oraz decyzja nr DDK (...) wskazują jedynie na to, że praktyką niedozwoloną jest wpisywanie w umowie wyłączenia odpowiedzialności za zmianę godzin lotów, natomiast kwestię ograniczenia odpowiedzialności regulują wskazane akty międzynarodowe, w szczególności konwencja montrealaska.

Pozwany zarzucił, że powód nie udowodnił poniesienia kosztów procesu w wysokości 4.682 zł, w szczególności powód nie przedstawił żadnych dokumentów dotyczących dokonania opłat sądowych i opłacenia adwokata lub radcy prawnego, a w wyrokach Sądu Rejonowego w C. z dnia 15 lipca 2014r. w sprawie XII C (...) oraz Sądu Okręgowego w C. w sprawie VI Ca (...) nie orzeczono w ogóle o kosztach postępowania, co sugeruje brak ich poniesienia oraz powód nie udowodnił, że korzystał z usług fachowego pełnomocnika w powyższych postępowaniach. Pozwany zarzucił, że koszty

postępowania sądowego, jeśli powód je poniósł, to miało to miejsce przed wydaniem wyroku przez Sąd Najwyższy o niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, dlatego nie pozostają one w adekwatnym związku przyczynowym z wydaniem zaskarżonego orzeczenia.

Strona pozwana zakwestionowała datę żądania odsetek ustawowych od kwoty 10.819 zł za okres od dnia 13.11.2013r. do dnia 2.5.2017r. twierdząc, że jako roszczenie z deliktu ma ono charakter bezterminowy, a data wymagalności roszczenia bezterminowego jest ustalona w oparciu o datę doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty. Dodał, że powód nie przedstawił dokumentów, z których wynikałoby, że wzywał pozwanego do zapłaty przed dniem 2.05.2017r.

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwem z dnia 18.12.2013r. wniesionym do Sądu Rejonowego w C. powód A. K. domagał od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zapłaty kwoty 10.816,05 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13.11.2013r. do dnia zapłaty i kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z tytułu nienależytego wykonania umowy. Wyrokiem z dnia 15.07.2014r. w sprawie XII C (...) Sąd Rejonowy w C. oddalił powództwo bez orzekania o kosztach procesu. Sąd Rejonowy ustalił, iż strony zawarły umowę, w oparciu o którą pozwany zobowiązał się do zorganizowania powodowi oraz 3 członkom jego rodziny, przelotu na trasie K.-A. w dniu 5.10.2013r. i A. – K. w dniu 12.10.2013r. W treści umowy wskazano, iż godziny przelotów mogą ulec zmianie i konieczne jest potwierdzenie ich na 24 godziny przed wylotem pod wskazanym numerem telefonu. Takie stwierdzenie znajdowało się również na voucherze. Ponadto w umowie w części nazwanej „uwaga” znajdowała się prośba o potwierdzenie godzin przelotu na 24 godziny przed odlotem pod wskazanymi numerami telefonów, na stronie internetowej lub w biurze podróży. Przed wylotem z K. przedstawiciel pozwanego skontaktował się z powodem telefonicznie potwierdzając godzinę wylotu. Informacja tej treści została przesłana powodowi również drogą elektroniczną. W przeddzień wylotu z miejscowości A. powód sprawdził godzinę wylotu na stronie internetowej pozwanego, jednakże nie uzyskał żadnej informacji o wylocie. Następnego dnia wraz z rodziną zjawił się na lotnisku ok. godz. 16:30 i okazało się, że samolot odleciał w godzinach rannych. Powód zorganizował transport przez W., którego koszt stanowi kwota dochodzona pozwem. Pozwany odmówił uwzględnienia reklamacji wskazując, że to na powodzie spoczywał obowiązek potwierdzenia godziny przelotu, czego powód nie uczynił.

Oddalając powództwo Sąd Rejonowy stwierdził, że biuro podróży ponosi odpowiedzialność za szkodę na zasadzie ryzyka, co wynika z art. 11a ustawy z dnia 29.08.1997r. o usługach turystycznych. Sąd Rejonowy w C. uznał, że biuro N. nie ponosi odpowiedzialności za szkodę poniesioną przez powoda postaci kosztów przelotu i przejazdu z miejscowości A. do K., gdyż zachodzi przesłanka wyłączająca jego odpowiedzialność, bo niewykonanie umowy spowodowane było zaniechaniem powoda. Mianowicie Sąd ten uznał, że powód nie potwierdził godziny wylotu telefonicznie, a taki obowiązek wynikał z umowy zawartej z biurem N.. Powód argumentował, że w przeddzień wylotu sprawdził na stronie internetowej pozwanego informacje o godzinach odlotów i brak było tam informacji o zmianie terminu wylotu. Sąd Rejonowy ocenił, że w zeznaniach powód przyznał, iż na stronie internetowej w ogóle nie znalazł lotu powrotnego. W związku z tym Sąd Rejonowy nie uznał, aby powód w ten sposób potwierdził godzinę wylotu, skoro na stronie nie było jakiegokolwiek informacji o locie ani potwierdzającej, ani też zmieniającej godzinę lotu, skorzystanie z zakładki „sprawdzenie godzin przelotu” na stronie internetowej powoduje, iż sprawdzający uzyskuje informację o konieczności sprawdzenia godzin i daty wylotu zgodnie z treścią pkt 4.1 Warunków imprez turystycznych i warunków płatności. Sąd I instancji stwierdził, że na stronie internetowej istnieje możliwość sprawdzenia godziny wylotu jedynie z lotniska znajdującego się na terenie Polski, co potwierdzają zeznania powoda, iż nie odnalazł godziny wylotu z miejscowości A.. Powód wcześniej przynajmniej kilkakrotnie organizował wyjazdy wykupując przeloty w biurach podróży, ma więc doświadczenie i niezbędną wiedzę pozwalającą na zrozumienie treści umowy, dlatego brak wskazanego lotu na stronie internetowej winien wzbudzić jego ostrożność i spowodować konieczność potwierdzenia godzin wylotu w inny sposób, wskazany w umowie. Sąd stwierdził, że z treści łączącej strony umowy oraz Warunków imprez turystycznych i warunków płatności nie wynikała możliwość potwierdzania godzin przelotów drogą e-mailową. Zdaniem tego Sądu, zachowanie biura podróży przed wylotem do Turcji, polegające na potwierdzeniu przez biuro godziny wylotu e-mailowo i telefonicznie, nie zwalniało powoda od obowiązku potwierdzenia godziny wylotu samolotu

z Turcji telefonicznie na wskazany numer, a pod ten numer zadzwonił dopiero na dwie godziny przed pierwotnym wylotem. W związku z tymi okolicznościami Sąd uznał, że za powstanie szkody tylko powód ponosi odpowiedzialność.

Dowód: pozew, wyrok wraz z uzasadnieniem w sprawie XII C (...) (akta w załączeniu).

Od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie strona powodowa wniosła apelację zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 13 ust. 3 pkt 3 i 4, art. 13 ust. 4 oraz art. 14 ust 2 pkt 4a ustawy o usługach turystycznych poprzez ich niezastosowanie; naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. polegające na wadliwej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, co miało wpływ na treść orzeczenia poprzez ustalenie, że brak na stronie internetowej informacji o zmianie terminu odlotu z A. do K., zobowiązywał powoda do dalszego poszukiwania informacji w tym zakresie. Strona powodowa domagała się zmiany zaskarżonego wyroku z zasądzeniem na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Strona powodowa min. zarzucała zastosowanie przez biuro podróży niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: apelacja k 63-67 akt Sądu Rejonowego w C. w sprawie XII C (...)

Wyrokiem z 24.02.2015r. w sprawie VI Ca (...) Sąd Okręgowy w C. rozpoznając apelację od wyroku w sprawie XII C (...), oddalił apelację uznając ustalenia Sądu I instancji za własne i dzieląc argumenty, które były podstawą rozstrzygnięcia. Sąd nie orzekł o kosztach postępowania.

Dowód: wyrok w sprawie VI Ca (...) i jego uzasadnienie k 91, 93-95v akt XII C (...)

Powód wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego, zarzucając w niej naruszenie art. 13 ust. 3 pkt 3 i 4, art. 13 ust. 4 oraz art. 14 ust. 2 pkt 4 ppkt a ustawy o usługach turystycznych, a także naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385³ pkt 2, 19, 21 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Wyrokiem z 25.08.2016r. w sprawie V CNP (...) Sąd Najwyższy stwierdził, że wyrok Sądu Okręgowego w C. z dnia 24.02.2015r. w sprawie VI Ca (...) jest niezgodny z prawem oraz zasądził od pozwanego biura N. na rzecz powoda koszty postępowania przed tym Sądem. Sąd Najwyższy wskazał, iż interpretacja przez Sąd Rejonowy art. 11a ust. 1 pkt 2 ustawy o usługach turystycznych budzi zastrzeżenia w świetle ogólnych przepisów o rozkładzie obowiązków pomiędzy kontrahentami stosunku zobowiązaniowego. Przepis art. 354 § 2 k.c. nakłada na obie strony umowy obowiązek współdziałania przy jej wykonywaniu, przy czym, zgodnie z art. 355 § 2 k.c., należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Sąd Najwyższy nie zaaprobował stanowiska Sądu II instancji uznającego, że wyłącza przyczyną niewykonania usługi turystycznej transportowej, było zaniechanie ze strony powoda. Sąd Najwyższy wskazał, że ogólny obowiązek współdziałania stron przy wykonywaniu umowy nakłada na powoda potrzebę sprawdzenia rzeczywistej godziny odlotu, a na biuro podróży – potrzebę uprzedzenia kontrahenta o zmianie godziny. Sąd Najwyższy wskazał, że powinność organizatora turystycznego przybiera charakter kategorię obowiązkową ze względu na to, że stosownie do art. 11 ustawy o usługach turystycznych w zakresie nieuregulowanym ustawą, do umów z klientami zawieranych przez organizatorów i pośredników turystycznych stosuje się przepisy o ochronie konsumenta, dlatego szczególnie znacznie ma dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, która została implementowana do polskiego porządku prawnego, czego wyrazem jest ustawa o usługach turystycznych. Wskazując orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Sąd Najwyższy podniósł, że sąd krajowy ma obowiązek z urzędu badania, czy poszczególne postanowienia umowne o usługę turystyczną nie mają cech abuzywności i w związku z tym nie wiążą klienta. Odmienne stanowisko prawne Sądu Okręgowego Sąd Najwyższy ocenił jako naruszenie ustawy o usługach turystycznych, a w szczególności art. 13 ust. 3 pkt 3 oraz art. 14 ust. 2 pkt 4a oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, a uchybienie tym przepisom polega na uchyleniu się od oceny abuzywności postanowień umowy wiążącej powoda i biuro (...), które przerzuciły na

powoda wyłączny obowiązek upewniania się o godzinie powrotnego kursu samolotowego, zwalniając jednocześnie organizatora wyjazdu turystycznego od powinności poinformowania powoda o znanej mu zmianie godziny odlotu.

Dowód: odpis wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.08.2016r. w sprawie V CNP (...) wraz z uzasadnieniem k 10-12.

Powód zawarł z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. umowę o świadczenie usług turystycznych, w ramach której Biuro zobowiązało się do zorganizowania powodowi oraz 3 członkom jego rodziny przelotu czarterowy na trasie K. - A. w dniu 5.10.2013r. i A. - K. w dniu 12.10.2013r. W umowie organizator turystyki określił min., iż wylot z Polski odbędzie się o godz. 21:15, a wylot z Turcji o godz. 18:35 oraz numer lotu: (...) i (...). Umowa stanowiła gotowy druk z miejscami do wypełnienia. Godziny wylotu umieszczone były w „Informacjach dodatkowych” umieszczonych w umowie i stanowiących jej integralną część, obok godzin wylotu Biuro dodało zapisek „godziny przelotu mogą ulec zmianie”, a w dalszej części informację o treści „Konieczne potwierdzenie godzin na 24 godz. przed wylotem pod nr tel. + (...)”. Umowa określała zasady płatności, a ponadto zawierała dopisek o nazwie „Uwaga”, której treść brzmiała następująco:

„PROSIMY O POTWIERDZENIE GODZIN PRZELOTU NA 24H PRZED WYLOTEM POD NUMEREM TELEFONU (...) LUB Z TELEFONU KOMÓRKOWEGO (...) na stronie (...) LUB W PAŃSTWA BIURZE PODRÓŻY” .

Przed wylotem do Turcji przedstawiciel biura N. poinformował powoda telefonicznie i drogą elektroniczną o zmianie godziny wylotu. W przeddzień wylotu do Polski powód sprawdzał godzinę wylotu na stronie internetowej biura N., ale nie uzyskał żadnej informacji o wylocie. Następnego dnia wraz z rodziną zjawił się na lotnisku w wyznaczonym czasie, ale okazało się, iż samolot odleciał tego dnia w godzinach rannych. O fakcie tym powód poinformował przedstawiciela biura pod wskazanym w voucherze numerem telefonu, lecz nie uzyskał pomocy. W dzień wylotu z Turcji czyli 12.10.2013r. z lotniska A. nie było miejsc w samolotach lecących do Polski, był dostępny jedynie lot do W., z którego powód i osoby mu towarzyszące, skorzystały. Powód kupił więc 4 bilety na przelot trasą A. -W. dla 4 osób za kwotę 2 398,21 euro. Z W. do K. powód wraz z rodziną odbył podróż busem. Bus wynajęła córka powoda mieszkająca w W., z którą powód skontaktował się i u której oczekiwał na przyjazd busa. Za przejazd powód zapłacił 175 euro, nie biorąc pokwitowania. Po powrocie powód złożył reklamację pismem z 24.10.2013r. min. żądając zwrotu kosztów powrotu przejazdu do kraju.

Dowód: przesłuchanie powoda, protokół rozprawy z 28.11.2017r. 00:02:01-0030:20, odpis umowy o świadczenie usług turystycznych k 63-64, Warunki imprez turystycznych i warunki płatności N. Sp. z o.o. k 67-67v, odpis pisma powoda z 24.10.2013r. k 39-40, odpisy kart pokładowych k 41-44, odpis potwierdzenia wykonania operacji kartowej k 45.

W sprawie XII C (...) i VI Ca (...) powód był reprezentowany przez pełnomocnika – radcę prawnego, któremu zapłacił wynagrodzenie: 2400 zł i 1200 zł oraz należny od tych kwot podatek VAT.

Dowód: odpis faktur z 6.12.2013r. k 47, odpis faktury z 18.08.2014r. k 46, pozew i apelacja w akta Sądu Rejonowego w C. w sprawie XII C (...).

Ustalając stan faktyczny Sąd dał wiarę zgromadzonym w sprawie dowodom z dokumentów. W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, iż dokumenty sporządzone zostały przez osoby, których podpisy znajdują się pod ich treścią lub też, że pochodzą one od organów w ich treści wskazanych. Forma i treść tych pism są właściwe dla dokonania wskazanych w nich czynności.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda, są one logiczne, konsekwentne, a tym samym przekonujące. Znalazły potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym, w tym w pozwie i apelacji w sprawie XII C(...), jak i w piśmie z 24.10.2013r. we wszystkich tych dokumentach powód podawał konsekwentnie te same okoliczności dotyczące przybycia na lotnisko w A. i powrotu do Polski oraz kosztów przejazdu. Z W. do Polski powód nie podróżował autobusem, gdzie dowodem wykupienia miejsca jest właśnie bilet. Powód nie korzystała z transportu dużego przewoźnika zajmującego się regularnymi przewozami na określonych trasach. Powód wynajął busa, a więc bilet nie miał tu doniosłego znaczenia

dla potwierdzenia zapłaty za przejazd. Cena przejazdu nie jest wygórowana mając za punkt odniesienia odległość, ceny biletów w autobusowych na dalekich trasach.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą prawną żądania pozwu w niniejszej sprawie jest art. 417 § 1 w zw. z art. 417¹ § 2 k.c.

W wyroku z 29.04.2015r. w sprawie V CSK (...) Sąd Najwyższy wskazał, że stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem nie przesądza o odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, gdyż jest równoznaczne ze spełnieniem jednej przesłanki odpowiedzialności, ale nie przesądza o wystąpieniu pozostałych.

Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Przepis art. 417 § 1 k.c. nie zawiera w tej kwestii żadnej regulacji, a tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego – w szczególności ujęte w przepisach art. 361, 444–448 k.c. (por. wyrok TK z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, nr 8, poz. 256; wyrok TK z dnia 23 września 2003 r., K 20/02, OTK-A 2003, nr 7, poz. 76, oraz wyrok SN z dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 519/12, LEX nr 1391709).

Zdarzeniem sprawczym wystąpienia szkody jest niezgodny z prawem wyrok Sądu w sprawie VI Ca (...), co stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku w sprawie V CNP (...).

Strona powodowa dowiodła zarówno powstanie szkody, jak i istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a orzeczeniem uznanym za niezgodne z prawem.

W uzasadnieniu wyroku w sprawie V CNP (...) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na obowiązki nałożone na strony przez art. 354 k.c. Przepis ten nakłada na obie strony umowy obowiązek współdziałania przy realizacji umowy, a zatem każda ze stron winna dążyć do należytego wykonania umowy. Przedmiotem umowy o świadczenie usług turystycznych zawartej przez biuro podróży N. było zapewnienie przelotu samolotem. Zatem każda ze stron winna zapewnić kontrahentowi wykonanie umowy: powód winien stawić się na lotnisko w oznaczonym czasie, biuro – w oznaczonym czasie dokonać przewozu. Biuro nie może nałożyć na swego kontrahenta obowiązku sprawdzenia godzin przelotu nie zobowiązując się jednocześnie do udzielenia turyście informacji o zmianie godziny. N. jest przedsiębiorcą zawodowo trudniącym się usługami turystycznymi, od niego zatem należy wymagać większej staranności w wykonywaniu umowy, dlatego nie może poprzestać na zobowiązaniu kontrahenta do ustalania godzin wylotu nie mając w tym zakresie żadnego obowiązku powiadomienia go o rzeczywistej godzinie wylotu. Z treści umowy o świadczenie usług turystycznych zamieszczonych w „Informacjach dodatkowych” i w „Uwagach” wynika, że powód miał różne możliwości sprawdzenia godzin wylotu, czyli pod trzema numerami telefonów, na stronie internetowej biura podróży i w biurze podróży. Treść „Uwagi” nie wskazuje, że wymieniony tam sposób potwierdzenia godziny wylotu nie dotyczy wylotu z Turcji do Polski. Powód wybrał najdogodniejszy dla siebie sposób potwierdzenia godziny wylotu i miał prawo oczekiwać, że na stronie internetowej wskazanej jako sposób komunikacji z organizatorem, będzie umieszczona rzetelna informacja. Powód zastosował się więc do danych zawartych w umowie o świadczenie usług turystycznych. Wprawdzie w voucherze hotelowym biuro podróży wskazało numer do kontaktu: + (...), ale taki numer telefonu organizator turystyki wskazał także w umowie o świadczenie usług turystycznych jako jeden ze sposobów kontaktu. Powód miał prawo oczekiwać od profesjonalisty w zakresie usług turystycznych, że biuro podróży (...) przynajmniej umożliwi mu zapoznanie się z danymi o wylocie samolotu w sposób wskazany w umowie, a nie na innych dokumentach otrzymywanych od biura podróży czyli w voucherze hotelowym. Ponadto informacja zawarta w voucherze o numerze telefonu dla potwierdzenia godziny odlotu nie spełnia wymogów określonych w art. 13 ust. 3 pkt 1 ustawy z 29.08.1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2017r., poz. 1553 ze zm.), zgodnie z którym organizator turystyki we właściwym czasie, przed rozpoczęciem imprezy turystycznej, winien podać klientom nazwisko lub nazwę lokalnego przedstawiciela organizatora turystyki (lub innej instytucji), do którego klient może zwracać się w razie trudności, a także jego adres i numer telefonu. Informacja zawarta w pkt 4.1 Warunków imprez „prosimy, by Państwo koniecznie

dowiedzieli się u naszego przedstawiciela nie później, niż na 24 godziny i nie wcześniej niż na 48 godzin przed odlotem czy jazdą powrotną o dokładny czas odlotu czy odjazdu” również nie spełnia wymogu wymienionego wyżej art. 13 ust. 3 pkt 1, nie ma danych tego przedstawiciela, a nawet nie ma nawet numeru telefonu.

Powód miał prawo oczekiwać, że, tak jak przed wylotem z Polski, biuro podróży N. potwierdzi godzinę wylotu z Turcji. Nie można uznać za współdziałanie w wykonaniu umowy nałożenie na jedną ze stron obowiązku sprawdzenia godzin wylotu. Zgodnie z art. 13 ust. 4 ustawy o usługach turystycznych organizator turystyki ma obowiązek opieki nad turystami. W ramach tej opieki winien zapewnić im możliwość powrotu do kraju, co obejmuje także informowanie o wszelkich zmianach dotyczących warunków umowy: data i godzina przejazdu, środek transportu. Są to istotne elementy umowy, których zmiana wymaga zgody kontrahenta, a co za tym idzie, powiadomienia o takich zmianach. Art. 14 ust. 2 ustawy o usługach turystycznych określa treść umowy o świadczenie usług turystycznych, która winna zawierać min. charakter i kategorię środka transportu oraz datę, godzinę, miejsce wyjazdu i planowanego powrotu - pkt 4a. Tak więc godzina odlotu samolotu z Turcji stanowi istotny element umowy. Powód przyjeżdżając na lotnisko musi wiedzieć do jakiego samolotu ma wsiąść (nr lotu, przewoźnik), w jakim dniu i o jakiej godzinie. Informacje te zostały wskazane w umowie, którą powód zawarł z biurem podróży, do których powód zastosował się przybywając na lotnisko o czasie wymienionym w umowie.

Godzina odlotu samolotu z Turcji stanowi istotny element umowy. Zmianę istotnego elementu umowy reguluje art. 14 ust. 5 ustawy o usługach turystycznych, a mianowicie organizator, który przed rozpoczęciem imprezy turystycznej jest zmuszony, z przyczyn od niego niezależnych, zmienić istotne warunki umowy z klientem, z zastrzeżeniem art. 17, powinien niezwłocznie o tym powiadomić klienta (...). Pkt 4.1 Warunków imprez powtarza ten przepis. Oba wymienione przepisy zobowiązywały biuro N. do powiadomienia powoda o zmianie godziny wylotu z Turcji, czego biuro (...) nie wykonało.

W umowie o świadczenie usług turystycznych strona powodowa wskazała godziny wylotu z Polski do Turcji i z Turcji do Polski czyniąc adnotacje o możliwości zmiany godzin. W wyroku z dnia 7.12.2012r. w sprawie XVII Amc (...) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał (...) Sp. z o.o. w W. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: "godziny przelotu mogą ulec zmianie". Wyrok ten został wpisany do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 4289. Mimo zatem uznania tego zwrotu za niedozwolone postanowienie umowne biuro N. umieściło go w umowie z powodem.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. skutkiem wpisania do rejestru jest zakaz stosowania niedozwolonego postanowienia umownego. Klauzule niedozwolone cechuje brak mocy wiążącej od chwili zawarcia umowy lub związania stron wzorcem umowy przy zachowaniu skuteczności pozostałych części umowy lub wzorca. Wobec tego zapis umowny o możliwości zmiany godzin lotu nie wiązał powoda. W związku z tym powód nie musiał ustalać rzeczywistej godziny wylotu skoro była ona wskazana w umowie. Powód nie ponosił więc odpowiedzialności za przyjazd na lotnisko po rzeczywistej godzinie wylotu.

Samo stwierdzenie, że godziny lotu mogą ulec zmianie nie rodzi jeszcze dla powoda żadnych ujemnych skutków. Skutki te rodzi brak rzetelnej informacji ze strony organizatora turystyki i niewywiązanie się przez niego z obowiązków nałożonych przez ustawę o usługach turystycznych w art. 14 ust. 2 pkt 4a. Niewymienienie w umowie lub w Warunkach imprez obowiązku organizatora turystyki powiadomienia powoda o zmianie godziny wylotu nie oznacza, że tego obowiązku nie ma. Obowiązek ten nakłada wspomniany art. 14 ust. 2 pkt 4a oraz pośrednio art. 13 ust. 4, zobowiązujący organizatora turystyki do opieki nad turystami. Powinność ta wynika też z ogólnej zasady współdziałania stron przy realizacji umowy wyrażonej w art. 355 k.c., do którego odsyła art. 11 ustawy o usługach turystycznych.

W wyroku z dnia 11.05.2007r. w sprawie XVII Amc(...) Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazuje (...) Spółce z o.o. z siedzibą w W. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy "Ogólne warunki udziału w imprezach organizowanych przez B.P. (...) Sp. z o.o." min. o treści:

"Uczestnik winien upewnić się u naszego przedstawiciela nie później niż na 24 h i nie wcześniej niż na 48 h przed odlotem o dokładny czas odlotu samolotu. Jeżeli uczestnik ich nie potwierdzi i spóźni się na swój odlot, E. T. zmuszone będzie do obciążenia uczestników dodatkowymi kosztami". Wyrok ten został wpisany do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 1460.

Treść zakazanego postanowienia umownego jest nieco odmienna od warunków wymienionych w umowie z powodem oraz od pkt 4.1 Warunków imprez, ale zachowany jest sens zbieżny z klauzulą abuzywną opisaną w sprawie XVII Amc 28/06. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone oznacza, że kształtuje on prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta pod warunkiem, że nie było indywidualnie uzgodnione z konsumentem – art. 385¹ § 1 k.c. Z materiału dowodowego nie wynika, aby konieczność potwierdzenia godzin wylotu w określony sposób była z powodem uzgodniona. Organizator turystyki w tym zakresie posługiwał się wzorcem umowy, a więc gotowym drukiem z wolnymi miejscami do wypełnienia –art. 384 k.c.

W czasie zawierania umowy pomiędzy powodem i biurem N. i przez cały okres trwania postępowania zakończono wyrokiem w sprawie VI Ca 1069/15 obowiązywał art. 479⁴³ k.p.c., co wynika z art. 12 ustawy z dnia 5.08.2015r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r., poz. 1634), zgodnie z którym prawomocny wyrok uznający postanowienie umowne za niedozwolone, ma skutek wobec osób trzecich z chwilą wpisania go do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Biuro (...) nie mogło się posługiwać klauzulą abuzywną „godziny przelotu mogą ulec zmianie”, została ona wpisana do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, a w związku z tym zapis ten nie wiązał powoda jako strony umowy.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że nienależyte wykonanie usługi turystycznej przez biuro (...) nie było spowodowane zachowaniem powoda, przyczyną nienależytego wykonania umowy było zaniechanie organizatora turystyki polegające na niezawiadomieniu powoda o zmianie terminu wylotu samolotu z Turcji. Nie zostały zatem spełnione przesłanki wymienione w art. 11a ust. 1 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych, a w konsekwencji biuro (...) nie mogło uwolnić się od odpowiedzialności za to zaniechanie.

Art. 11b ust. 1 ustawy o usługach turystycznych nie zezwala organizatorowi turystyki na wyłączenie lub ograniczenie swej odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi turystycznej. Ust. 2 tego artykułu zezwala na ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności tylko wówczas, gdy pozwala na to umowa międzynarodowa, której Polska jest stroną.

Strona pozwana w piśmie procesowym z 16.08.2017r. powoływała się na wyłączenia odpowiedzialności biura (...) zawarte w konwencjach międzynarodowych wymienionych w tym piśmie, które w niniejszej sprawie nie mają zastosowania. Dyrektywa Rady nr 93/13/EWG z 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L. z 1993r., nr 95, str. 29 ze zm.), a za nią ustawa o usługach turystycznych, wprowadza reżim odpowiedzialności autonomiczny w stosunku do przepisów regulujących odpowiedzialność za poszczególne usługi składające się na imprezę turystyczną. Jeżeli więc przykładowo przewoźnik lotniczy ponosi ograniczoną odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi, to nawet jeżeli to ograniczenie wynika z konwencji międzynarodowej mającej pierwszeństwo w stosunku do polskich ustaw, to nie wynika jeszcze z tego możliwość powołania się na to ograniczenie przez organizatora turystyki.

Zgodnie z art. 11b ust. 3 ustawy o usługach turystycznych: organizatorzy turystyki w umowach z klientami mogą ograniczyć odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług w czasie imprezy turystycznej do dwukrotności ceny imprezy turystycznej względem każdego klienta. Natomiast stosownie do art. 11b ust. 4 ustawy o usługach turystycznych ograniczenie to nie może dotyczyć szkody na osobie.

Ust. 3 artykułu 11b ustawy o usługach turystycznych nie może być samodzielną podstawą ograniczenia odpowiedzialności organizatora usługi turystycznej. Przepis ten wchodzi w grę dopiero wtedy, gdy są spełnione przesłanki wymienione w ust. 2 artykułu 11b, a więc dopiero wtedy, gdy ograniczenie to przewiduje umowa

międzynarodowa, której Polska jest stroną. Ust. 3 jedynie określa dolną granicę odszkodowania, a więc organizator turystyczny może w umowie określić korzystniejsze dla konsumenta warunki ograniczenia odpowiedzialności. Gdyby w istocie ust. 3 był oddzielną podstawą ograniczenia odpowiedzialności powstałaby dysharmonia pomiędzy ust. 3, a ust. 2 art. 11b. Zatem ograniczenie wysokości odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług składających się na imprezę turystyczną jest możliwe jedynie wtedy, gdy przewidują to umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Polskę, w szczególności konwencja warszawska z 1929r. o międzynarodowym przewozie lotniczym, konwencja berneńska z 1961 r. o przewozie kolejowym, konwencja ateńska z 1974 r. o przewozie morskim i konwencja paryska z 1962 r. o odpowiedzialności właścicieli hoteli.

Jeśli strona pozwana uważa, że zmiana godziny lotu była spowodowana przez przewoźnika lotniczego, okoliczność tę winna wykazać, na niej, w myśl art. 6 k.c., spoczywa ciężar dowodu. Materiał dowodowy nie wskazuje na to, aby zmiana godziny wylotu była spowodowana przez przewoźnika, lub aby istniały jeszcze inne przyczyny zmiany godziny wylotu np. sytuacja polityczna, o czym strona pozwana wspomina w piśmie procesowym. W sprawie XII C (...) strona powodowa upatrywała szkodę w braku rzetelnej informacji o zmianie godziny wylotu. Jeśli zatem są przyczyny, dla których organizator turystyczny miał możliwość ograniczenia lub uwolnienia się od odpowiedzialności, to tę okoliczność winna wykazać strona pozwana. Zakres odpowiedzialności organizatora turystycznego wpływa na zakres odpowiedzialności Skarbu Państwa w niniejszej sprawie.

Po przyjeździe na lotnisko i stwierdzeniu braku samolotu strona powodowa kontaktowała się z osobą pod numerem telefonu wskazanym przez biuro, ale nie uzyskała żadnej pomocy. Zatem strona powodowa nie miała innej możliwości, jak tylko zorganizować powrót we własnym zakresie. Strona powodowa poniosła więc szkodę w postaci kosztów podróży. Nie ma powodów, aby przyjmować wersję podaną przez stronę pozwaną o istnieniu możliwości transportu zastępczego, który mógł zapewnić organizator turystyki. Strona pozwana nie wskazywała, że organizator w dniu wylotu dysponował miejscami w innych samolotach, a tylko w ten sposób można zweryfikować wersję prezentowaną przez powoda, o tym że nie miał innej możliwości powrotu do kraju, jak tylko lot do W. i podróż busem do Polski.

Na pozwanym spoczywa ciężar wykazania, że strona powodowa wybrała lot do W., aby zwiedzić to miasto. Jest to okoliczność, z której strona pozwana wywodzi skutki prawne, winna zatem tę okoliczność udowodnić, jak tego wymaga art. 6 k.c. Mimo zobowiązania postanowieniem z 8.08.2017r. (k 72v) strona pozwana nie przedstawiła dowodów na poparcie tego twierdzenia.

Zgodnie z pkt 9.1 Warunków imprez kontakt z rezydentem po stwierdzeniu nienależytego wykonania umowy był niezbędny dla sporządzenia odpowiedniego protokołu. Powód dzwonił pod numer telefonu wskazany w voucherze, ale osoba, z którą rozmawiał, nie przejawiała zainteresowania pomocą powodowi, a tym samym nie było możliwe sporządzenie takiego protokołu. Ponadto powód nie mógł uczynić zadość obowiązkowi wynikającemu z pkt 9.1 Warunków imprez, bo nie znał danych rezydenta, o czym winien być powiadomiony zgodnie z art. 13 ust. 3 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych.

Reasumując strona powodowa wykazała, że rozstrzygnięcie sprawy przeciwko N. byłoby dla niej korzystne. W konsekwencji istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą, a jej przyczyną – art. 361 § 1 k.c.

Strona powodowa wykazała także rozmiar szkody w odniesieniu do kosztów podróży. Przedstawiła odpisy kart pokładowych, potwierdzenie wpłaty ceny za bilety lotnicze. Koszty przewozu z W. do Polski także są zasadne. Wprawdzie strona powodowa nie przedstawiła biletów, ale nie jest to jedyny środek dowodowy. Zeznania powoda potwierdzają koszty transportu z W., również koszty te potwierdza pismo powoda z 24.10.2013r. wystosowane do biura podróży zawierające żądanie zwrotu tych kosztów.

Szkodą w niniejszej sprawie nie są koszty procesu poniesione i nieuzyskane w postępowaniu w sprawie XII C(...) i VI Ca (...) Za utrwalony należy uznać pogląd, że koszty postępowania sądowego zakończonego orzeczeniem uznanym za niezgodne z prawem nie mogą być zaliczone do odszkodowania, jakiego strona pokrzywdzona może dochodzić od Skarbu Państwa. Takie stanowisko wyraził wielokrotnie Sąd Najwyższy w swych orzeczeniach wydanych w sprawach ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - postanowienia: z dnia 26.06.2008r.,

sygn. akt ICNP 47/08, z dnia 23.08.2007r., sygn. akt I BP 24/07, z dnia 28.11.2006r., sygn. akt III CNP 46/06, z dnia 27.07.2006r., sygn. akt II BP 11/06, OSNP z 2007 r., nr 15 -16, nr 223, z dnia 18.09.2014r., sygn. akt V CNP 40/14; wyrok z dnia 29.04.2015r., sygn. akt V CSK 453/14. W niniejszej sprawie Sąd podzielił to stanowisko, a zatem żądana przez powoda kwota 4682 zł z tytułu poniesionych przez niego kosztów procesu w sprawach XII C (...) i VI Ca (...) nie stanowi szkody i dlatego powództwo w tym zakresie Sąd oddalił.

Cytowany przez stronę powodową fragment uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 29.04.2015r. w sprawie V CSK (...) to wytyczne wydane przez ten Sąd Sądowi II instancji w związku z uchyleniem jego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Jest to fragment wyrwany w kontekstu, odnosi się ściśle do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd II instancji, który nie jest tożsamy ze stanem faktycznym w niniejszej sprawie. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że koszty procesu, jakimi strona została obciążona, ani te, jakich nie uzyskała nie stanowią szkody w rozumieniu art. 424¹ k.p.c.

Sąd uwzględnił żądanie zwrotu kosztów podróży w wysokości 10.819 zł w oparciu o art. art. 417 § 1 w zw. z art. 417¹ § 2 k.c.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie jest art. 481 k.c. Datę rozpoczęcia biegu odsetek Sąd ustalił w oparciu o datę doręczenia odpisu pozwu i twierdzenia strony pozwanej w odniesieniu do daty jego doręczenia zawartego w piśmie procesowym z 20.07.2017r. k 50. Mianowicie strona pozwana popadła w opóźnienie w zapłacie należności od dnia wezwania jej do zapłaty. Z materiału dowodowego nie wynika, aby przed 2.05.2017r. powód wzywał pozwanego do zapłaty należności.

Świadczenie pozwanego w postaci odszkodowania jest bezterminowe, dla określenia terminu wykonania zobowiązania niezbędne jest wezwanie dłużnika przez wierzyciela – art. 455 k.c. Wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia przez wierzyciela powoduje postawienie tego świadczenia w stan wymagalności obejmującej także czas niezbędny dla dłużnika do spełnienia świadczenia. Ponieważ świadczenie pozwanego ma charakter pieniężny, mógł on zapłacić odszkodowanie niezwłocznie po otrzymaniu wezwania do zapłaty zawartego w pozwie. Podstawą określenia wymagalności świadczenia Skarbu Państwa nie jest data wymagalności świadczenia biura N.. Z tej przyczyny Sąd oddalił żądanie odsetek za okres od 13.11.2013r. do 1.05.2017r.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu jest art. 100 k.p.c. Mianowicie koszty te zostały stosunkowo rozdzielone odpowiednio do wygranego procesu. Powód wygrał proces w 70%. Na koszty powoda składa się: opłata od pozwu 775 zł, 17 zł opłata skarbową od pełnomocnictwa, 3600 zł wynagrodzenie pełnomocnika procesowego zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., 1804 ze zm.), łącznie 4392 zł.

Koszty procesu pozwanego stanowią koszty zastępstwa procesowego 3600 zł - § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., 1804 ze zm.) w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z 15.12.2016r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016r., poz. 2261).

Koszty strony powodowej zostały obliczone w następujący sposób:

$4392 \text{ zł} + 3600 \text{ zł} = 7992 \text{ zł} \times 70\% = 5594,40 \text{ zł} - 3600 \text{ zł} = 1994,40 \text{ zł}.$